

Kateřina Menzelová LIDOVÉ NOVINY
Město nekončí na svých hranicích

Praha se bez tolerance světovou metropolí nestane, říká Luděk Sýkora, profesor sociální geografie na Univerzitě Karlově.

Vedení Prahy nemá jasnou vizi, kam by měla směřovat, čímž se liší od většiny metropolí. „Ty se snaží ve svých strategických dokumentech a rozhodnutích takovou vizi nastínit, sdílet a naplňovat – jednoduchou a srozumitelnou, kam se město chce posunout“, říká geograf Luděk Sýkora v desátém pokračování 20dílného seriálu LN a Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí o budoucnosti Prahy.

Proč Praha nemá vizi?

Možná proto, že ji nejsme schopni formulovat jednoduše, ani se na ní shodnout. A v neposlední řadě – v dnešní době se spíše vymezujeme vůči druhým, než abychom formulovali vlastní pozitivní plán. Politici i mnozí odborníci říkají: Druzí to dělali špatně, my to budeme dělat lépe. Politika založená na delegitimizaci ostatních ale nepřináší vlastní vize. Místo hledání konsenzu vyhledáváme konflikt, což se promítá i do rozvojových plánů. Škálu otázek městského rozvoje řeší strategický plán Prahy, který město nedávno schválilo. Dlouho se připravoval a pracovaly na něm různorodé skupiny lidí. Ti, kteří práci začínali, ale plán nedokončovali, což jeho tvorbu i obsah znamenalo. Strategický plán sice nabízí vějíř témat, chybějí mi však jasné a srozumitelné sdělené priority.

V uplynulých letech se intenzivně diskutovalo o metropolitním plánu. Ten přece deklaruje silnou novou vizi jejího rozvoje.

Metropolitní plán Prahy se tak prezentuje. Nejsilnější myšlenkou, již jsem zaznamenal, je, že budeme preferovat rozvoj a zahušťování kompaktního města a potlačovat výstavbu satelitních městeček v okolí Prahy. Dynamičtější rozvoj zejména bydlení však probíhá spíše mimo Prahu než v ní. Metro-

politní plán ale výstavbu za hranicí Prahy stěží ovlivní. Jeho pravomoci končí na hranicích města. Jednou z priorit dosud platného územního plánu z roku 1999 bylo, že výstavba bude směřovat do kompaktního jádra Prahy a lokalit okolo malých městských částí v jejím vnějším pásu. Uvnitř Prahy je suburbanizační proces dlouhé roky poměrně zdařile usměrňován a metropolitní plán v tom nepřináší žádnou novinku.

Končí všechny úvahy o budoucnosti Prahy na jejích hranicích?

Ano. Praha se někdy chová, jako by svět končil za jejími hranicemi. Nedostatečně zohledňuje, že je součástí velké sídelní aglomerace. Neuvědomujeme si, že budoucí Praha je metropolitní region. Už dnešní Praha je regionem s obrovským trhem práce a bydlení. Téměř 200 tisíc lidí dojíždí do Prahy za prací, další míří do škol, za nákupy či zábavou. Kolem Prahy je více než 200 obcí svázaných s městem každodenním dojížděním. Praha a Středočeský kraj jsou ale dva správní regiony, které si ne vždy vycházejí vstříc a využívají možnosti spolupráce. Máme navíc archaickou místní správu rozdrobenou mezi tisíce malých obecních samospráv, kdy si každý hlídá místní zájmy; a vláda zatím spíše dává ruce pryč od výraznější snahy podpořit koordinovaný rozvoj metropolitních celků.

Odráží se to i v přípravě metropolitního plánu?

Praha sice připravuje metropolitní plán, jenže jeho název je zavádějící – neřeší metropolitní území. Metropolitní plán se navíc primárně zaměřuje na rozvoj centrálního kompaktního území města a do značné míry opomíjí rozvojový potenciál okrajových částí Prahy. Také se zapomíná, co nový metropolitní plán může znamenat pro dění za hranicemi Prahy. Byl jsem na prezentaci ekonomické analýzy důsledků metropolitního plánu, podle níž se většina ploch pro novou bytovou výstavbu bude oproti aktuálně platnému plánu koncentrovat ve vnitřním městě, na brownfieldech, a velmi se omezí nabídka rozvojových ploch ve vnějších částech Prahy, čímž

se zamezí suburbanizaci. Takový krok ale může prodražit bytovou výstavbu, protože uvnitř Prahy je nákladnější stavět. To může vést k tomu, že více bytů se postaví mimo Prahu a zvýší se odliv lidí do okolního metropolitního území. Takový metropolitní plán, místo aby bojoval se suburbanizací, ji podpoří.

Jak vytvořit metropolitní plán, aby suburbanizaci alespoň zčásti zamezil?

Metropolitní plán nemůže suburbanizaci zásadně usměrnit, jde o dokument jen pro Prahu. Vše se týká spolupráce a koordinace mezi městy, obcemi, kraji a vládou. Ta ale v současnosti chybí. Nicméně máme příklad metropolitní spolupráce – systém Pražské integrované dopravy (PID). Hromadná doprava v Praze zahrnuje i příměstské linky autobusů a vlaky. PID považují za mimořádný úspěch. Lidé ze Středočeského kraje mají opencard nebo lítačku a využívají jednotný tarifní systém. To je pro ně výhoda a velká podpora využívání hromadné dopravy.

Paradoxní je, že v souvislosti s dopravou se hovoří nejčastěji o komplikacích, vy poukazujete na pozitivita.

Když se podíváme na metropolitní region, dosáhli jsme obrovského úspěchu v organizaci hromadné dopravy. Ale region v uplynulých 20 letech vyrostl na nové bytové výstavbě, jež je však fragmentovaná do stovek lokalit. Přibylo více než 100 tisíc obyvatel, kteří jsou rozprostřeni po širokém okolí. Všechny lokality, zejména drobné, ale nejsme schopni efektivně obsloužit hromadnou dopravou. Lidé proto jezdí auty a Praha je jimi přehlčena. Mnoho let hovoříme o budování P+R parkovišť. Řada se jich postavila, ale jejich kapacita nestačí. Je nutné, aby se Praha a Středočeský kraj dohodly a vytipovaly lokality na rozhraní těchto územních celků, kde by bylo možné vybudovat zachytná parkoviště u zastávek hromadné dopravy. Řada takových míst existuje ve vnějším pásmu Prahy, zatím je ale dostatečně nevyužíváme. Přemýšlejme o lokalitách, kde se kříží zatím nedobudovaný vnější silniční okruh s linkami hromadné dopravy.

Lze dopravní problémy satelitních měst vyřešit podporou hromadné dopravy, nebo zlepšením podmínek pro individuální dopravu?

Obojím. Město nemůže stát na jednom způsobu dopravy. Ideální je, pokud se pro značnou část rutinních, opakujících se cest početné skupiny obyvatel využívá hromadná doprava. Ve Vídni ji využívají tři čtvrtiny lidí. Praha se potýká s tím, že uživatelů hromadné dopravy spíše ubývá. Nový rozvoj se koncentroval do příměstských lokalit, jež všechny nelze obsloužit hromadnou dopravou, a lidé přirozeně jezdí osobními auty. Tomu zabránit nejde. Ideální je, pokud můžeme lidem nabídnout volbu, což lze v místech, která lze efektivně obsloužit frekventovanou, kapacitní a rychlou veřejnou dopravou.

Souhlasil byste se zavedením mýta za vjezd do centra Prahy?

Mýtu bych se nebránil. Pokud vím, například Oslu výrazně pomohlo. Otázkou ale je politická shoda na zavedení mýta a poté nalezení technického řešení. Navíc ve chvíli, kdy zavedu mýto, musím mít připravené alternativy, jak se do centra dopravit. Jede-li někdo autem, před mýtnou bránou musí mít možnost volby, zda vjet co centra autem, nebo pokračovat hromadnou dopravou. Nejde jen o restrikce, ale i o možnost volby cest.

Opakovaně zdůrazňujete možnost volby a různorodost. Jaká by Praha v tomto ohledu měla být?

Málo se bavíme, jak různorodým městem by Praha mohla být. Každý žije město jinak a oceňuje jeho různé stránky. To dostatečně neoceňujeme. Nejde přitom jen o migranty, kteří zdánlivě narušují naši jednotnou identitu a kulturu, ale například i o sexuální menšiny. Proměňuje se demografická struktura, máme více seniorů se specifickými potřebami, mění se charakter rodiny a partnerských svazků. Město se vyznačuje různorodými formami soužití, pro něž nabízí rozmanitá prostředí.

Je největší změnou v Praze za uplynulých deset let nárůst rozmanitosti?

Ano. Komunistické plánování se snažilo Prahu uniformovat do města z podobných lokalit, stejně vybavených, se stejným obyvatelstvem. Po revoluci se Praha začala diverzifikovat. Je pravdou, že to může vést k segregaci, kdy vznikají čtvrti, jež jsou sociálně homogenní, ale mezi nimi se vytvářejí velké rozdíly. Už dnes ve městech na jedné straně máme sociálně vyloučené lokality a na druhé uzavřené komunity nové rezidenční výstavby, které jsou oplocené, mají bránu a hlídací službu a bydlí zde spíše lidé s vyššími příjmy. Různorodé město je takové, kde se setkáváme nejen s homogenními čtvrtěmi, ale i s těmi, které jsou sociálně, kulturně i etnicky promíšené.

Jak by mělo postupovat vedení města, aby podpořilo jinakost, ale současně byla nastavena pravidla?

Je obtížné nabízet univerzální recepty, zejména na podporu rozmanitosti. V naší společnosti je hluboce ukotvené moderní uvažování hledající jedno správné řešení. Města, jež mě na světě nejvíce oslovují, nabízejí různorodost a rozmanitost nejen ve výsledku, ale i v řešení. To u nás zatím neumíme. Přitom by Praze nádech současného kosmopolitního města neškodil.

Kde ve světě to dobře funguje?

Třeba v Amsterdamu. V Česku se setkáváme s netolerancí a xenofobií vůči cizincům. Naše společnost byla před 20 lety naprosto homogenní. Chybí nám zkušenost s interakcí s lidmi, kteří vyrůstali v jiném prostředí. To se nemůžeme naučit pravidly, ale každodenním setkáváním, diskusí, zájmem a snahou pochopit toho, kdo se zdá jiný. Politici, kteří by měli ukazovat cestu, ale často selhávají. Zatímco města, jako jsou San Francisco nebo Berlín, zdůrazňují otevřenost vůči rozmanitosti a propagují specifické etnické čtvrtě nebo kulturně specifické lokality, pražskou vietnam-

skou tržnici Sapa prezentujeme spíše jako místo problémů. Praha se bez tolerance nestane světovou metropolí. Lidem by se měl dodávat větší optimismus a říkat jim: Budujeme nové město pro vaše děti. To chybí. Město abychom se snažili hledat porozumění, každý prosazuje svůj partikulární zájem.

Svůj zájem se snaží prosadit i občanská sdružení, mnohdy ale svých práv zneužívají.

Možná, ale čeho jiného se týká plánování města než hledání kompromisu mezi spektrem hráčů s odlišnými zájmy? Jde o to, zda se hádáme o detaily, nebo hledáme kompromis u několika základních společných témat. Opakovaně se setkávám s názorem, že development je špatný a ničí město. Kdo ale staví město, v němž žijeme? Development. Na druhé straně nemůžeme stavět město bez ohledu na jeho obyvatele. Ti mají právo se vyjádřit. Nedávná novela stavebního zákona jim ale právo na participaci do značné míry upírá. To není zdravý vývoj.

Luděk Sýkora

Profesor sociální geografie a regionálního rozvoje na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy

Dlouhodobě se zabývá proměnami měst a sídelních systémů, zejména v bývalých socialistických zemích. Ve svém výzkumu se zaměřuje na procesy suburbanizace a rezidenční segregace a jejich rizikové důsledky pro společnost. Spolupracuje s obcemi, ministerstvy, občanskými iniciativami i soukromou sférou. Člen Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí, řady akademických organizací a redakčních rad odborných časopisů.

[MENZELOVÁ, Kateřina. Město nekončí na svých hranicích. In: *Lidové noviny*, 9. 9 2017, s. 15. © MAFRA, a.s. 2017, ISSN 0862-5921. Publikováno se svolením redakce.]

Novela stavebního zákona zrychlí vydávání stavebních povolení

Již 1. ledna 2018 roku nabývá účinnosti novela stavebního zákona, na níž ministryně Karla Šlechtová spolu s odborníky pracovala tři roky. Novela řeší řadu palčivých problémů v současném stavebnictví. V září roku 2017 ministryně Šlechtová zároveň předložila vládě ČR základní teze Rekodifikace veřejného stavebního práva.

„Dosud velmi pomalé stavební řízení zrychlí právě novela stavebního zákona, kterou jsem připravila s týmem odborníků. Zpracovali jsme ji tak, aby měla co nejširší praktický dopad a aby usnadnila život lidem, kteří se rozhodnou stavět. Jednou z nejzásadnějších novinek je sloučení dvou, popřípadě i tří povolovacích procesů do jednoho řízení. Takzvané společné řízení sloučí nyní oddělené územní řízení, stavební řízení i posuzování vlivu na životní prostředí (EIA), pokud si stavebník tuto cestu vybere. Tím dojde k výraznému urychlení povolování staveb. V rámci společného řízení se tak účastníci řízení a případně i veřejnost bude moci vyjadřovat a odvolávat pouze jednou, a to v rámci společného řízení,“ vysvětluje ministryně Karla Šlechtová.

Všeobecná kritika komplikované a zdlouhavé přípravy staveb se bohužel soustřeďuje jenom na stavební zákon, protože z pohledu stavebníka představuje finální fázi povolení. Vedle stavebního zákona však do problematiky přípravy a povolování staveb významně zasahuje řada dalších zvláštních zákonů na ochranu jednotlivých veřejných zájmů.

V současné době je zde více než čtyřicet zákonů, podle kterých dotčené orgány vydávají svá závazná stanoviska k ochraně veřejných zájmů podle zvláštních zákonů (například ochrana památek, ochrana veřejného zdraví, požární ochrana, ochrana přírody a krajiny, ochrana životního prostředí,

ochrana vod a další). Dále musí stavebník získat například stanoviska vlastníků veřejné infrastruktury, musí získat podkladová povolení vydávaná podle zvláštních zákonů (např. integrované povolení, povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami, povolení výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů a další).

Ministryně Karla Šlechtová proto také v září roku 2017 předložila vládě ČR materiál „Rekodifikace veřejného stavebního práva – základní teze“, který identifikuje klíčové problémy v této oblasti. Ke skutečnému zlepšení situace musí být kromě zcela nového stavebního zákona přijaty zásadní úpravy mnoha souvisejících zákonů, musí být prosazena reforma veřejné správy zahrnující opatření legislativní, organizační i rozpočtová. To není úkolem jednoho resortu. Jde-li o průřezovou problematiku jdoucí napříč ministerstvy a jejich kompetencemi, vyžaduje to také společné řešení všemi dotčenými resorty.

[Tisková zpráva MMR ze dne 3. 11. 2017]

Premiér uvedl do úřadu novou ministryni pro místní rozvoj Kláru Dostálovou

Předseda české vlády Andrej Babiš uvedl v pondělí 18. 12. 2017 do funkce novou ministryni pro místní rozvoj Kláru Dostálovou, která od roku 2014 až do října 2017 působila na Ministerstvu pro místní rozvoj jako náměstkyně Sekce regionálního rozvoje.

„Ministerstvo pro místní rozvoj má dvě funkce, a to partnerskou a strategickou. Na jedné straně musí být přirozeným partnerem pro regiony, tedy kraje, města a obce, a na druhou stranu tahounem pro rychlejší výstavbu a investování včetně nastavení čerpání evropských fondů. Zároveň bude nutné Českou republiku připravit na financování ze státního rozpočtu, protože evropské dotace se budou i díky brexitu snižovat,“ uvedla při této příležitosti ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová.

Ministryně Klára Dostálová se chce zasadit také o to, aby se Ministerstvo pro místní rozvoj stalo Ministerstvem veřejného investování. Svůj záměr se bude podle svých slov snažit prosadit i do programového prohlášení Vlády ČR. Mezi její další priority patří navýšení rozpočtu ministerstva, který byl pro příští rok snížen o 65 procent, přestože MMR dává 70 procent rozpočtu do programového financování a pouze 30 procent na provoz.

Nová ministryně uvažuje o zřízení samostatné sekce IT, aby s odbornými firmami jednali přímo specialisté. Také chce co nejrychleji předložit k projednávání nový zákon o realitním zprostředkování, který se v minulém volebním období nepodařilo schválit. Tento zákon by měl výrazně upravit činnost realitních makléřů. Neméně významnou prioritou je i zákon o pomoci lidem v bytové nouzi.

[Tisková zpráva MMR ze dne 18. 12. 2017]

Revizi dohody o partnerství projednala na pracovní úrovni Rada pro Evropské strukturální a investiční fondy

V pondělí 18. prosince se v prostorách Uměleckoprůmyslového muzea v Praze uskutečnilo pracovní jednání Rady pro Evropské strukturální a investiční fondy. Na programu zasedání byly mimo přehledu čerpání a jednání o budoucnosti politiky soudržnosti i změny v Dohodě o partnerství a další témata.

„Dohoda o partnerství je základní zaštiřující dokument pro čerpání prostředků z evropských fondů v České republice pro současné programové období. Původní verze byla přijata již před více než třemi lety. Od té doby se některé aspekty změnilly, a proto je nutné ji aktualizovat. Pracovní tým dnes prodiskutoval již čtvrtou revizi Dohody. Změny se týkaly například přesunu prostředků mezi jednotlivými tematickými cíli nebo zařazení podpory solárních kolektorů, tepelných čerpadel či větrných elektráren,“ uvedla Olga Letáčková, náměstkyně pro řízení Sekce koordinace evropských fondů a mezinárodních vztahů Ministerstva pro místní rozvoj.

Rada pro Evropské strukturální a investiční fondy je nadresortním odborným a poradním orgánem Vlády ČR v oblasti evropských fondů. Pravidelně se schází k diskusi nad aktuálními otázkami. Mimo revize Dohody o partnerství dnes zástupci implementační struktury i dalších orgánů spolu s partnery diskutovali také o aktuálním stavu čerpání evropských dotací a vyhodnocování jejich přínosů. Stranou nezůstalo ani vyjednávání o dalším programovém období, které začne po roce 2020, a zajištění administrativní kapacity pro úspěšné ukončení současného programového období.

[Tisková zpráva MMR ze dne 18. 12. 2017]

Díky IROP vzniknou nové krajské silnice a dojde k rozvoji sociálních služeb

Integrovaný regionální operační program (IROP), který spravuje Ministerstvo pro místní rozvoj, ukončilo hodnocení dalších tří výzev. Finance tak poputují na podporu krajských silnic, rozvoj sociálních služeb a infrastruktury dalšího vzdělávání.

„Žadatelé mohou i nadále předkládat své projekty v mnoha oblastech. Jedná se například o třicet výzev IROP pro projekty v dopravě, školství a sociálních službách na území velkých aglomerací a venkovských oblastí místních akčních skupin,“ upřesňuje ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová.

Ve výzvě „Vybrané úseky silnic II. a III. třídy“ byla cílem podpora projektů zaměřených na rekonstrukce, modernizace a výstavbu vybraných úse-

ků silnic II. a III. třídy. V této průběžné výzvě bylo podpořeno 107 projektů za více než 5,3 miliard korun, dalších pět úspěšných projektů za téměř 700 milionů korun ještě očekává vydání rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výzva má již 25 ukončených projektů za 800 milionů korun. Dosud největším ukončeným projektem je „Silnice II/495: Uherský Ostroh – Hluk, 2. etapa“ za 86 milionů korun, tedy rekonstrukce úseku silnice II. třídy napojené na nadřazenou komunikační síť ve Zlínském kraji v délce téměř tří kilometrů. Oprávnění žadatelé v této oblasti, kraje a jimi zřizované organizace, mohou v současnosti žádat o podporu pro obdobné projekty v navazující 70. výzvě IROP.

Ve výzvě „Rozvoj sociálních služeb“ bylo předloženo 147 projektů za více než 1,4 miliard korun z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), což je zhruba o 200 milionů korun více než byla vyhlášená alokace výzvy. S ohledem na alokaci výzvy bude možné podpořit 125 úspěšných projektů. Projekty se zaměřují především na rekonstrukci a výstavbu objektů, zařízení, a také zkvalitnění základny, které vytváří podmínky pro kvalitní poskytování sociálních služeb. Finance byly přiděleny projektům zabývajícím se podporou infrastruktury center denních služeb, domovů pro osoby se zdravotním postižením, také jsou zde projekty zaměřené na nízkoprahová denní centra či odlehčovací služby. Příkladem úspěšného projektu je „Noclehárna a nízkoprahové denní centrum Armády spásy v Ostravě“ s dotací 36 milionů korun z EFRR, kde dochází k vybudování zcela nového zázemí nízkoprahového denního centra a noclehárny určené především pro osoby v obtížné sociální situaci.

Ve výzvě „Infrastruktura pro zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání“ žadatelé předložili celkem 39 žádostí o podporu za necelých 300 milionů korun (EFRR) přičemž se jedná o skoro dvojnásobek vyhlášené alokace výzvy. Cílem výzvy je podpora budování a modernizace infrastruktury zájmového, neformálního a celoživotního vzdělávání cizího jazyka, moderních a digitálních technologií, přírodních věd, technických a řemeslných oborů. Díky alokaci výzvy, která činí 151,2 milionů korun (EFRR), bude možné finančně podpořit osmnáct nejúspěšnějších projektů. Aktuálně se již v realizaci nachází dvanáct projektů v hodnotě 92 milionů korun (EFRR). Mezi ně patří například „Zázemí pro vzdělávání na ZŠ Trhový Štěpánov“ s dotací 17 milionů korun (EFRR), kde dochází díky půdní vestavbě a dalším stavebním úpravám ke vzniku čtyř moderních učeben ve čtvrtém patře budovy na místě původně nevyužívaných půdních prostor a balkónu. V učebnách budou probíhat například kroužky jako „Malý vědec“, „Rezbářský kroužek a práce se dřevem“, „Počítačové programy pro žáky druhého stupně“ či kroužky angličtiny pro žáky prvního i druhého stupně. Další možnosti čerpání finančních prostředků je možné využít díky výzvám ITI, IPRÚ a CLLD. Jejich seznam včetně aktuálního seznamu projektů a výzev je dostupný na webových stránkách MMR.

[Tisková zpráva MMR ze dne 3. 1. 2018]